

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΦΩΣΚΟΛΟΣ

ΦΟΡΤΟΥΝΑΤΟΣ

219
ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ

Προσώπατα ὁποῦ μιλοῦσι εἰς τὴ κωμῶδιά

Ἡ Τύχη κάνει τὸ Πρόλογο

Μ.^(*) ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ, πρᾶματευτῆς κύρις πιστεμένος τοῦ
Φουρτουνάτου

ΦΟΡΤΟΥΝΑΤΟΣ, παιδὶ τοῦ ντοττόρε τοῦ Λούρα καὶ ἀναθρεφ-
τὸς τοῦ Μ. Γιαννούτσου

ΛΟΥΡΑΣ, ντοτόρες γιατρὸς κύρις τοῦ Φορτουνάτο καὶ ἀγαφ-
τικὸς τρι Πετρονέλλας

ΜΠΟΖΙΚΗΣ, Φαμέγιος τοῦ Λούρα

ΠΕΝΤΑΝΤΕΣ, Δάσκαλος τοῦ Φορτουνάτο

ΤΖΑΒΑΡΛΑΣ, καπετάνιος

ΜΠΕΡΝΑΜΠΟΥΤΣΟΣ, Φαμέγιος τοῦ Τζαβάρλα

ΘΟΔΩΡΟΣ, φίλος τοῦ Φορτουνάτο

ΜΗΛΙΑ, μάννα τρι Πετρονέλλας

ΠΕΤΡΟΝΕΛΛΑ, θυγατέρα τρι Μηλιάς καὶ ἀγαφτικὴ τοῦ Φορ-
τουνάτο

ΑΓΟΥΣΤΙΝΑ, φαμέγια τρι Μηλιάς

ΠΕΤΡΟΥ, προξενήτρα καὶ ρουφιάννα

ΦΡΑΡΟΣ,^(**) ἀδερφὸς τρι Μηλιάς

* Τὸ κεφάλαιον Μ μετὰ γραμμῆς λοξῆς πρὸς δὴλωσιν βραχυγραφίας
δηλοῖ τὸ Μισέρ (= Κύριος) καὶ προηγεῖται σχεδὸν πάντοτε τοῦ ὀνόματος
τοῦ Γιαννούτσου.

** Τὸ πρόσωπον τοῦτο καὶ ἐδῶ καὶ πολλαχοῦ τοῦ ποιήματος ἔχει
μεταβληθῆ διὰ νεωτέρας χειρὸς εἰς Λιάρος (Gliaros). ἡμεῖς ὅμως τὸ
διατηροῦμεν ὡς τὸ ἔχει γράφει ὁ ποιητής, καὶ ὅπως ἐνιαχοῦ διέφυγε τὸν
ἐκ θρησκευτικῆς εὐλαβείας διορθώσαντα αὐτό.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ, τονὲ κάνει ἡ Τύχη.

Τούτη μου ἡ σβίγα, ἀποῦ κρατῶ στὸ χέρι καὶ γυρίζω,
τοῦτα τὰ μάτια, ἀποῦ ὡς τυφλὴ παντοτινὰ σφαλίζω,
ἐτούτη μου ἡ κεφαλὴ, ὁποῦ με μαλλιά δεμένη*,
βρίσκεται στὴν ὀμπρὸς μερὰ καὶ ὀπίσω μαδισμένη,**
ἐτούτοι, ἀποῦ εἰς τὴ σβίγα μου θωρεῖτε καὶ γυρίζου,*** 5
κι ἄλλοι στὸ βάθος κείτουνται, κι ἄλλοι ψηλὰ καθίζου,
κι ἄλλα σημάδια πλειότερα, ἀποῦ σὲ με θωρεῖτε,****
κρίνω πῶς νὰ ἴναι ἀφορμὴ, ποιά ἴμαι νὰ θυμηθῆτε.
Μὰ μπορετὸ νὰ ἴναι καὶ κιανεῖς, ἀποῦ δὲ με γνωρίζει,
καὶ μοναχὰς θωρῶντάς με τὸ νοῦν του περιορίζει, 10
καὶ πεθυμᾷ ν' ἀφουκραστῆ τάχα νὰ μάθη ποιά ἴμαι,
κ' εἰς τέτοιο μὸδο φαίνομαι, κ' ἐδῶ στὸ κόσμον εἶντά ἴμαι
γιὰ κείνον θεὸ νὰ δηγηθῶ, ποιά ἴμαι, καὶ πῶς με λείσι,
καὶ ἄλλους πῶς κάνω καὶ γελοῦ συχινὰ κι ἄλλους καὶ κλαῖσι,
μ' ὄλον ὁποῦ τὸ φταίσιμον δὲν ἔναι ἐμὲ δικό μου, 15
κι ὄλους μεγάλους τρι ἔκανα, ἂν ἦτο μπορετό μου.
Τὰ ὀνόματά μου εἶναι πολλὰ, Τύχη πολλοὶ με κράζου,

* Τὸ μαλλιά ἔχει διαγραφῆ καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ἔχει γραφῆ λέξις μὴ
ἀναγνωσσομένη.

** Τὸ βρίσκεται διεγράφη καὶ ἐτέθη ἄνω μαλλιά εἶναι (maglia ine).

*** Τὸ θωρεῖτε διωρθώθη εἰς βλέπετε.

**** Εἰς τὸ περιθώριον τῶν στίχων 4-7 εἶναι γεγραμμένα λέξεις ἀμυ-
δραὶ σήμερον.

καὶ ἄλλοι πάλι Ριζικὸ καὶ Μοῖρα μ' ὀνομάζου.
 Ἐγὼ ἔμαι, ἀπὸ τρι ἀπόκοτους καὶ τοὺς ἀνεργισμένους,
 τρι πρόθυμοι, τρι ποθητοὺς κι' ὅλους τρι προκομμένους 20
 αἰδάρω, κ' εἰς τρι σβίγας μου τὸ ψῆλος τρι ἀνεβάζω,
 καὶ πλούτη, δόξες καὶ τιμές νὰ πάρουσι σπουδάζω,
 καὶ τρι ἀνεργους καὶ τρι δειλιούς καὶ τρι παραθεσμιάρους
 τρι ἀνάμελους καὶ τοὺς ὀκνοὺς κι ὅλους τρι ἀνεπαφάρους
 αὐτοὺς στή σβίγα μου ζερβὰ πάλι τούσε γυρίζω, 25
 καὶ κάτω πρὸς τὰ βάθη τρι στὸν πάτο τρι γκρεμνίζω,
 καὶ δὲ λογιάζουν οἱ λωλοί, πῶς ἢ παραθεσμιὰ τως
 ἢ δειλιασι ἢ ἀνάπαφι πῶς ἢ ἀναμελιά τως
 εἶναι ἀφορμὴ καὶ στέκουσι πάντα τως ξεπεσμένοι,*
 καὶ ἀπὸ τιμές πολλὰ γδυμνοί, φτωχοὶ καὶ ρημασμένοι,** 30
 μὰ λέσι, πῶς τὸ ριζικὸ τῶς φταίγει, ὡσὰ λογιάζου,
 καὶ μοναχὰς τῆ μοῖράν τως καθημερνὸ ἀτιμάζου·
 μ' ἀνὲ καὶ ἀνοίξει ἐθέλασι τὰ μάτια τοῦ νοός τως,
 τὸ ἴδιον τως τὸ φταισίμο εἶχασι ἔδειν ὀμπρός τως.
 Ὅλο τὸ κόσμο τὰ παιδιὰ Ρηγάδω, Βασιλιάδω 35
 πλούσω, φτωχῶ καὶ ἀνήμπορω τῶ δούλω καὶ ἀφεντάδω
 βλέπετε ὀλόγδυμνα τὸ πῶς ὅλα γεννᾶ τα ἢ φύσι
 μὲ δίχως διαφορὰ κιαμιὰ γιὰ νὰ μπορὰ γνωρίση
 ὀ κάθα εἰς τρι βασιλιούς κι ὅλους τρι ἀθρώπους τρι ἄλλους
 τὸ πῶς τρι μάννας ἢ κοιλιὰ δὲ τρι γεννᾶ μεγάλους 40
 μὰ οἱ προθυμιές κ' οἱ προκοπὲς κ' οἱ κόποι τῶν ἀθρώπων
 πλούτους καὶ μπορεζάμενους τρι κάνει ἔς πᾶσα τόπο·
 γιὰ κείνο τὰ φτωχὰ παιδιὰ βλέπετε, πῶς πλουτοῦσι
 συχιά, καὶ κείνα τῶ πλουσῶ πολλὰ φτωχὰ περνοῦσι.
 Ὅντὲ γεννοῦνται τὰ παιδιὰ, γεννοῦνται μετὰ μένα, 45

* Ἀντὶ τοῦ πάντα τως εἶχε γραφῆ ἀρχικῶς φτωχοὶ καὶ (foghi chie).

** Ἀρχικῶς εἶχε γράφει πολλὰ φτωχοὶ καὶ καταδικασμένοι.

καὶ μετὰ μένα βρίσκονται πάντα συντροφιασμένα,
 καὶ κείνα ὀποὺ κτάσσονται καλὰ καὶ ὀποὺ ποθοῦσι
 νὰ ἔχουσι πλούτη καὶ τιμές, καὶ πρόθυμα κοπιοῦσι
 ν' ἀνέβουσι στή σβίγα μου, αἰδάρω καὶ φηλώνω, 50
 καὶ δόξες μεγαλώτατες, ὡς πεθυμῶ, τρι ἀξώνω,
 καὶ πάλι ἐκείνα, ἀπὸ ἔνιαι ὀκνὰ καὶ προθυμιὰ δὲν ἔχου,
 μὰ μόνο μὲ τῆ πεθυμιὰ κάθονται καὶ ξετρέχου
 μὲ δίχως κόπο στοῦ τροχοῦ τὰ ὕψη ν' ἀνεβοῦσι,
 πάντα στὸ βάθος στέκουσι, τὸ ψῆλος δὲ θωροῦσι.
 Στὸ κόσμον ἀπὸ τὴν ἀρχὴ δὲν εἶναι βασιλιᾶδες 55
 μηδ' ἀφεντιές μηδ' ἐπαρχιές, ἄρχοντες γῆ ἀφεντάδες,
 μὰ ὅλοι οἱ ἀθρώποι μιᾶς λοῆς κ' εἰς ἓνα μὸδο ἦσα,
 γιὰυτος ἐκείνο τὸ καιρὸ χρουσὸν ἔνοματίσα·
 τότες μὲ κράζασι καὶ μὲ Τύχη χαριτωμένη,
 καὶ ἀπὸ τρι ἀθρώπους ἤμουνε ὅλους φαριστημένη, 60
 γιὰτι ὅλοι εὐκαριστιοῦντανε στὸ εἶναί τως περίσσα
 νὰ στέκουσι, κι ὅλα κοινὰ τὰ πράματά τως ἦσα·
 μ' ἀπέιτις ἐπληθύνασι καὶ ἄλλους καιροὺς ἐφτάξα,
 τρι γινῶμές τωνε τρι καλὲς καὶ λοῖσμούς ἀλλάξα, 65
 καὶ ἀρχίζασι μὲ σύνορα τὸ κόσμο νὰ μοιράζου,
 καὶ γεῖς τ' ἄλλου τωνε νὰ ἀρπᾶ μονάχας νὰ λογιάζου.
 Τότες, ἀπὸ ἔχαν πλιά ἀρετές καὶ προκοπὲς καὶ γινῶσι,
 καὶ ὀποὺ δὲν ἐφοβούτονε ἔς κίντυνα νὰ σιμῶση
 μὲ τὴν αἶδα μαλλιστάς τὴν ἰδική μου ἐμένα,
 πλούσιοι καὶ μπορεζάμενοι καὶ βασιλιοὶ ἐπομένα, 70
 καὶ οἱ ἀνεργοὶ καὶ ἀνάρετοι καὶ φοβιτσιάροι οὐλοὶ
 τότε πομεῖναν ἔτουνῶ πηρέτες τως καὶ δούλοι.
 Πόσοι τρι παλιούς καιροὺς μόνο γιὰ τρι ἀρετές τως
 ὀγιά τρι κόπους τρι πολλοὺς τρι ἄμετρες προθυμιές τως
 μεγάλοι ἀθρώποι ἐμείνασι καὶ ὄνομα παινεμένο, 75
 παντοτινὸν ἐφῆκασι στὸ κόσμο δοξασμένο,

καὶ πόσοι, ἀπὸ σα ἀπὸ φτωχοὺς ἀθρώπους γεννημένοι,
 πάλι μεγάλοι ἐμείνασι καὶ βασιλιοὶ στεμμένοι,
 ὅπου ἄν ἀρχίσω νὰ τσι πῶ νὰ τσι μετῶ ἓνα κ' ἓνα
 θέλετε βαρεθῆ ὅλοι σας, μὰ ποῦρι γεμισμένα 80
 εἶναι στὸ κόσμο τὰ χαρτιά, καὶ ἀπὸ θὰ μάθη ἄς πράσση
 μέσα στοὺς ἄλλους τὸ σοφὸ Πλούταρχο νὰ διαβάσση,
 καὶ θέλει 'δεῖ τσι Ἀλέξαντρους, τσι Ρούφους, τσι Πομπέους
 τσι Μάρκους Ἀουρέλιους, Κύρους καὶ Τολομαίους,
 τσι Καίσαρους, τσι Δάρειους, Πώρους καὶ τσι Πλατώνους, 85
 Τίτους τσι Βεσπασσιανούς, Δημόσθενους, Κατώνους,
 καὶ ἄλλους πολλούς, ἀπὸ οἱ σπουδῆς σμιμένες μὲ τσι κόπους
 καὶ ἡ συντρομὴ μου ἐκάμασι πολλὰ ψηλοὺς ἀθρώπους.
 Μὰ εἶντα θεὸ νὰ κάθωμαι τόσα νὰ σᾶς δηγοῦμαι
 τὰ παλαιὰ καμώματα; ἄς ἔρθωμε νὰ δοῦμε 90
 σήμερον εἰς τὸ Κάστρο σας τοῦτο τὸ τιμημένο
 τσι Κρήτης τόσα ἐξακουστὸ στὸ κόσμο δοξασμένο
 'ς ἄρματα κ' εἰς ἐγράμματα κ' εἰς κάθα πρᾶξιν ἄλλη
 παντοτινὰ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς καὶ τώρα μὲ μεγάλη
 δόξα ἡ φούμη του ἐπλάτυνε, καὶ ὁ κόσμος τὸ λογιάζει 95
 καὶ ὅλη ἡ Φραγκιά τσι δύνამες τσι τόσες του θαμάζει,
 ἡ Ἀσία, ἡ Τουρκιά καὶ ἡ Ἄφρিকা τρομάσσου
 τσι ἐμπόρεσές τως βλέποντας πῶς τσι ἔκαμε νὰ χάσου,
 καὶ ὁ Τοῦρκος τ' ἄνομο σκυλλὶ τρομάραν ἔχει τόση,
 ποὺ πλιό του δὲν ἀποκοτᾶ ἀποκάτω νὰ σιμώσση, 100
 γιὰτι θυμᾶται τὰ παλιὰ καὶ τρέμει καὶ φοβάται,
 καὶ ἀκόμη τὰ 'παθε στὴ γῆ καὶ εἰς πέλαγος θρηνᾶται,
 καὶ τότε περιτρέχουσι στὰ ἐρχόμενα λογιάζει,
 καὶ μετανιώνει ἀπὸ καρδιάς, κλαίγει καὶ ἀναστενάζει.
 Ἐκεῖνο τὸ φοματινὸ καὶ τὸ μισὸ Φεγγάρι 105
 ποὺ 'γέρθη καὶ σηκώθηκε μ' ἔτοια μεγάλη χάρι*

* Ἀντὶ τοῦ μεγάλη εἶχε γραφῆ τὸ πρῶτον περίσσα (perissa).

ἀπ' τὴ μερὰ τῆς Σίθιας τῆς Ἀπονίας καὶ Σάσε,
 καὶ πλάτυνε γιαμιὰ γιαμιὰ καὶ ὅλο τὸ κόσμο ἐπιάσε,
 θέλει ἀπομείνει σκοτεινὸ γοργὸ καὶ θαμπωμένο, 110
 καὶ μ' ἔκλειψι παντοτεινὴ νὰ στέκη μαυρισμένο,
 γιὰτι ἀπὸ τὴ Βενετιά καὶ ὅλη τὴ χστιανωσύνη
 νέφη θολὰ θέλου γερθῆ μὲ τόση κακωσύνη
 καὶ τοῦ πελάγου καὶ τσι γῆς καὶ πῶδε νὰ γυρίσου*
 τὴ λαμπιρότη τὴν πολλή, ἀπόχει, νὰ τοῦ σβήσου,
 καθὼς ἀπάνω εἰς τσι οὐρανοὺς εὐρίσκεται γραμμένο 115
 ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ καὶ ἴτσι ἀποφασισμένο.
 Χαρὰ λοιπὸν ἀμέτρητη ὅλοι σας καρτερεῖτε,
 κ' εἰς ἐλιγούτσικο καιρὸ τὴ λευτεριά θωρεῖτε.
 Μὰ ὁ νοῦς μου ἐπαραπέρασε καὶ 'φῆκα τὰ δηγοῦμαι,
 μὰ τώρα στὴν ἀθιβολὴ γυρίζω πάλι, ἀπὸ 'μαι. 120
 Πόσοι ἀθρῶποι σήμερο στὴ χώρα σας ἐτούτη
 βρίσκονται εἰς ἀξιοτήτες κ' εἰς ἐμεγάλα πλούτη,
 ἀπὸ 'σανε πολλὰ φτωχὰ καὶ ἄτιμα γεννημένοι,
 καὶ ἀπὸ αἶμα χαμηλὸ καὶ ταπεινὸ ἐβγαμένοι·
 τοῦτο γιὰ νὰ 'ναι πρόθυμοι νὰ μὴ βαρειοῦνται κόπο, 125
 μὰ νὰ γλακοῦσι ἐδῶ κ' ἐκεῖ γλήγοροι εἰς κάθα τόπο,
 Ἀφέντες νὰ δουλεύγασι μεγάλους, ἀπὸ ὠρίζα,
 ταχιά καὶ ἀργὰ καὶ ἀνάπασι κιαμιὰ δὲν ἐγνωρίζα,
 θωρῶντάς τσι τέτοιας λοῆς κ' ἐγὼ εἰδάρισά τσι,
 καὶ στὴ κορφὴ τσι σβίγας μου, σὰ βλέπετε, ἔβαλά τσι, 130
 καθὼς θαρρῶ καὶ σήμερο πῶς θέλετε γνωρίσει
 σὲ τούτη μας τὴ κωμωδιά, ὅπου γιὰ νὰ γροικῆση
 καθένας ἀπὸ λόγου σας εἴστε ἐδεπὰ ἐρθωμένοι.
 Παρακαλῶ σας τὸ λοιπὸ, ἄρχοντες τιμημένοι,

* Ὁ στίχος εἶχε γραφῆ ἀρχικῶς ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ οὕτως καὶ τοῦ πελά-
 γου καὶ τσι γῆς ὅλα σμικτὰ νὰ σώσου.

ὡς εἶναι τὸ συνήθει σας καὶ θέλει ἡ εὐγένειά σας, 135
 φκαριστημένη ἀκρόασι νὰ 'χωμε ἀπ' ὄνομά σας.
 Ἐνα παιδί θέλετε 'δεῖ, ὁποῦ μικρὸν ἐβγήκε
 ἀποῦ τρι ἀγκάλες τοῦ κυροῦ κ' εἰσὲ σκλαβιὰν ἐμπήκε,
 γιὰ τρι ἀρετές του τρι πολλές καὶ διάξες του τρι πλήσες
 τρι χάρες του τρι ἀμέτρητες τρι τάξες τρι περισσες 140
 πῶς ἀπὸ σκλάβο ἐλεύτερο καὶ πλούσον ἔκαμά το,
 κ' εἰς ἀνεπόλπιστες χαρὲς καὶ δόξες ἔφερά το,
 Ὅσοι γυρεύουσι λοιπὸ μεγάλοι νὰ γενοῦσι,
 βασιλεια νὰ ποτάξουσι, καὶ πλούτη νὰ χαροῦσι,
 μὲ προκοπὴ καὶ προθυμιὰ νὰ σώσουσι τυχαίνει 145
 ν' ἀρπάξου τὴ πλεξούδα μου τούτη τὴ χρουσωμένη,
 καὶ ὡσὰ μὲ πιάσουσι ἀπὸ κεῖ σφικτὰ νὰ μὲ κρατοῦσι,
 μὴ φύγω ἀπὸ τὸ χέριν τως ἄς βλέπου ὅσο μποροῦσι,
 γιὰτι ἂν τῶς φύγω μιὰ φορὰ, εὐκαιρα παραδέρνου
 νὰ θε νὰ μὲ ζητήσουσι, μὰ πλιὸ δὲ μὲ γιαιγέρνου. 150
 Δότε μας τὸ λοιπὸ τ' ἀφτιά, κ' ἔντον ἐδῶ ποῦ βγαίνει,
 μὲ τὸν ἀφέντην του ἔρχονται μαζί συντροφιασμένοι·
 τὰ θε νὰ ποῦσι ἀκούσετε, κ' ἐγὼ γυρίζω ὀπίσω,
 καὶ ὀγλήγορα τὴ λευτεριά τάσσω νὰ σᾶς χαρίσω.*

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

* Ὑποκάτω τοῦ στίχου τούτου ἄλλη χεὶρ ἔγραψε δι' ἑλληνικῶν γραμμάτων τὸν στίχον

χαρὲς μεγάλες ὀλωνῶ τάσω νὰ σᾶς χαρίσω.

Προφανῶς ὁ στίχος προσετέθη μετὰ τὴν ἄλωσην τοῦ Κάστρου, νὰ μὴ φαίνεται ἡ Τύχη ψευδῆ ὑπισχνουμένη.

** Οἱ ὀκτὼ στίχοι 143-150 εἶναι γεγραμμένοι ἐν τῷ χειρογράφῳ διὰ μικροτέρων γραμμάτων εἰς τὸ κάτω ἄκρον τῆς σελίδος προστεθέντες ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κατόπιν.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΣΚΗΝΗ Α'

Μ. ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ, ΦΟΡΤΟΥΝΑΤΟΣ.

Δοσμένο εἶναι καθανὸς ἀθρώπου, ἀπόχει γινῶσι,
 ἀπείτις φτάξῃ σὲ καιρὸ παιδιὰ νὰ φανερώσῃ,
 ν' ἀρνᾶται κάθε του χαρὰ κάθε ξεφάντωσι ἄλλη
 καὶ μόνον ἔγνοια καὶ σπουδὴ στὸ λογισμό νὰ βάλῃ 5
 τρόπους νὰ βρῇ ὁμορφότατους καὶ μόδους νὰ γυρέψῃ
 μὲ τάξες διάξες καὶ ἀρετὲς αὐτάνα ν' ἀναθρέψῃ·
 τὸ ἔχει, ἀποῦ τοῦ βρίσκειται, καλὰ νὰ τὸ διανεύῃ
 καὶ ἄλλο νὰ σμίξῃ μετ' αὐτό, καὶ πάντα νὰ γυρεύῃ
 νὰ τὸ πληθύνῃ ὅσο μπορεῖ μ' ἓνα καὶ μ' ἄλλο τρόπο 10
 ποῦρι ν' ἀρέσῃ τοῦ Θεοῦ μόνον καὶ τῶν ἀθρώπων.
 Εὐεῦρεις το, Φορτουνατό μου, περισσα ἀγαπημένο
 πῶς σέ 'χα ἀποῦ τὴ μιὰ τρι ἀρχῆς ὅλο τὸ περασμένο
 καιρόν, ἀποῦσταν ἔτυχες στὰ χέρια τὰ δικά μου
 καὶ πῶς σέ 'γαπου ὡσὰ παιδί εὐγαμένο ἀπ' τὴν καρδιά μου,
 καὶ ἀκόμη δυόμισυ χρονῶ λογιαίζω πῶς δὲν ἦσου 15
 μηδὲ 'ξευρες μηδὲ 'γνωθες ποιοί 'σα ποτὲ οἱ γονεῖς σου,
 καὶ μὲ μεγάλη μου ἔξοδο καὶ ἀμέτρητό μου κόπο
 σ' ἀνάθρεφα κι οὐδὲ 'λειφα μηδ' εἰς κανένα τρόπο

νά μή ξεδράμω, ὅσο μπορῶ, μὲ μῶδο ἓνα κι ἄλλο
 στὴ στράτα τῶ καλῶ ἀρετῶ και διάξω νὰ σὲ βάλω, 20
 γιὰ νὰ σὲ κάμω κατὰ πῶς εἶχεν ἡ ὄρεξι μου
 φρόνιμο κι ἀξαζόμενο νὰ σέ 'χω ὡσὰ παιδί μου*
 παρηγοριά στὰ γέρα μου, πάλι στὸ θάνατό μου
 γιὰ κληρονόμο μοναχὸ στὸ ἔχει τὸ δικό μου.

ΦΟΡΤΟΥΝΑΤΟΣ

Γνωρίζω το, κατέχω το, κ' εἶδά το μοναχός μου 25
 ἀποῦστανταν ἐγνώρισα τὸ κόσμο και ἀπατός μου.
 Πολλὲς φορὲς τὸ λόγιασα, και εὐκαριστιὰ μεγάλη
 στὴν ἀφεντιὰ σου ἐκράτουνε περίσσα πλιὰ παρ' ἄλλη,
 γιὰτι ἤβλεπα δὲν ἔκανες κείνο τὸ χρέος μόνο, 30
 ὀπόχει ὁ κύρις στὸ παιδί, μὰ πλειότερο ἀπ' αὐτόνο,
 και πάλι ἐγὼ δὲν ἔλειψα, σὰ μοῦ 'πρεπε, ποτέ μου
 και ὡς ἦτονε τὸ χρέος μου νὰ κάμω, φαίνεταιί μου,
 ἐκεῖνα, τὰ μὲ δίδασκες νὰ πάσκω νὰ γυρεύγω
 νὰ γίνουονται και ὡς ἤριζες ποτέ νὰ μὴν ὀκνεύγω.

Μ. ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ

Τοῦτό 'ναι ἀλήθεια, καθὼς λές, γιὰ κείνο τὴν εὐκή μου 35
 πουρνὸ και βράδου σοῦ 'διδα μ' ὄλη τὴν ὄρεξι μου
 Μὰ ἐδὰ γροικῶ πῶς ἤλλαξες, και πῆρες ἄλλη στράτα,
 κ' ἔχω καθημερνὸ γιὰ σὲ πολλὰ κακὰ μαντάτα'
 τὴ νύκταν, ὡσὰ θέλω ἐγὼ, ἀποῦ τὸ σπίτι βγαίνεις, 40
 και ὄλα τσι χώρας τὰ στενὰ ἀνεβοκατεβαίνεις,
 μὲ συντροφιὲς πολλὰ κακὰς γλακᾶς και συνοδεύγεις
 ὀληνυκτίς, και μαριολιὲς και ἀντραγαθιὲς γυρεύγεις,
 και τὸ σχολειὸν ἐργίστηκες και μόνο τσι Ρουφιάνες

* Ἀντὶ τοῦ νὰ σέ 'χω ὡσὰ εἶχε γράφει ἀρχικῶς ὁ ποιητὴς σὰ νὰ 'σουνε
 (sa na sune).

ὀλημερνὲς ξετρέχοντας πάγεις και τσι Πουτάνες.
 Τοῦτες δὲν εἶ καλὲς δουλειές, μηδὲ και ἀρέσουσί μου, 45
 φοβοῦμαι, πῶς τὸ πρᾶμά μου χάνεις και τὴν εὐκή μου.

ΦΟΡΤΟΥΝΑΤΟΣ

Δὲν ἤλπιζα γνωρίζοντας τὴ φρόνεψι τὴν τόση
 τῆς ἀφεντιᾶς σου τὴ πολλὴ και τὴ περίσσα γνωσί,
 νὰ συγκατέβη σήμερο νὰ θέλη νὰ πιστέψη 50
 τόσα κακὰ στοῦ λόγου μου μὲ δίχως νὰ γυρέψη,
 νὰ μάθη, ἂν εἶναι ἀληθινὰ πρῶτας, γιὰτι ἀπὸ ἐχθρό μου
 φόρισι, ὀποῦ πεθυμᾶ και θέλει τὸ κακό μου,
 και ὀποῦ ζηλεύγει νὰ θωρῆ τὸ σπλάχνος τὸ μεγάλο,
 ὀπόχεις εἰς τοῦ λόγου μου παρὰ εἰς κιανέναν ἄλλο, 55
 τοῦτα τὰ λόγια τὰ κακὰ μόνο θὲ νὰ ['ν] 'πωμένα
 γιὰ νὰ σηκῶση, ἀνὲ μπορῆ, τὸ σπλάχνος σου ἀπὸ μένα'
 μὰ ἡ ἀφεντιὰ σου ὡς φρόνιμη μὲ τὴ πολλὴ τσι πρᾶξι
 θέλει ξεδράμει, ὅσο μπορεῖ, νὰ δῆ και νὰ ξετάξῃ,
 και ἀνίσως κ' εἶναι ἀληθινὰ, κόφε τὴ κεφαλὴ μου,
 γῆ 'ς ἄλλο μῶδο, ὡς σοῦ φανῆ, ἔπαρε τὴ ζωὴ μου. 60

Μ. ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ

Σῶνει, τὰ σοῦ 'πα σήμερο μὴν τὰ ξαναγροικῆσω,
 ἂ θέλῃς τὴν ἀγάπη μου 'ς ὄχθρα νὰ μὴ γυρίσω,
 και ἂν τὴ γυρίσω, κάτεχε θέλ' εἶσαι ὀγιά κακό σου,
 και βλέπε μὴν εἶσαι ἀφορμὴ νὰ δῆς τὸ χαλασμό σου.

ΦΟΡΤΟΥΝΑΤΟΣ

'Εγὼ εἶπα το και λέγω το πάλι τῆς ἀφεντιᾶς σου, 65
 πῶς καθὼς ἤμου πρόθυμος πάντα στὸ θέλημά σου,
 θέλω 'στασι κι ὡς τὸ ὕστερο, και ἀνίσως και γνωρίσης
 νὰ κάμω πρᾶμαν ἄπρεπο, κάμε με ὡσὰν ὀρίσης.

Μ. ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ

Ἄ κάμης ἔτσι, τάσσω σου νὰ πάρης τὴν εὐκὴ μου
 ὁμάδι μὲ τὸ πρᾶμά μου, σὰ νὰ 'σουνε παιδί μου' 70
 μὰ ἄς πηαίνουμε ἀποδεπὰ νὰ πάμε στὸ σχολειὸ σου,
 γιὰτι γιὰ κάποια μου δουλειὰ θέλω τὸ δάσκαλό σου.

ΣΚΗΝΗ Β'

ΛΟΥΡΑΣ, ΜΠΟΖΙΚΗΣ.

Τόσα στὸ νοῦ πολλὰ βαθιὰ τούτη τὴν ἔγνοιαν ἔχω,
 ὅπου ἄλλο πρᾶμα δὲ θωρῶ μηδ' ἄλλο δὲ ξετρέχω' 75
 τσι βίζιτες ἐργίστηκα καὶ ὅλες τσι κοῦρες τσι ἄλλες,
 πὺ κράτουν εἰς τὰ χέρια μου μικρὲς καὶ τσι μεγάλες,
 κι ὅλος στὸν πόθο ἐδόθηκα τέτοιας λοῆς, νὰ ζήσω,
 ὅπου, φοβοῦμαι, φέρνει με 'ς ὦρα νὰ ξετρουμίσω'
 δὲν ἤμπορῶ νὰ κοιμηθῶ, μὰ ὀληνυκτις λογιάζω,
 γυρίζω, θέτω, γέρνομαι καὶ μόνο ἀναστενάζω' 80
 τσι ὦρες μετρῶ, καὶ δὲ θωρῶ πότες νὰ ξημερώση,
 χιλιάδες φύλλοι καὶ κοριοὶ ὀληνυκτις μὲ τρώσι, Μποζίκη.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Εἶντα μὲ θές, καλέ, λογιάζω πὺς ἐβγῆκες
 ἀπὸ τὸ νοῦ σου ὀλότελα, στὸ σπῆτι δὲ μὲ φῆκες
 ν' ἀκροσταθῶ μηδὲ γουλιὰς, ἀπού 'χα ὀρδινιασμένες 85
 σὲ μιὰ μουρχούτα καὶ ὄμορφα μὲ τὸ τυρὶ ἀρτυμένες
 καὶ μὲ περίσσα ζαφορὰ καμπόσες μακαροῦνες,
 πὺ μὸυ 'πομεῖναν ὄφαργὰς ἄλο πᾶν μπουλντοῦνες,
 κ' ἤστεκα καὶ ἀναλείχουμου κ' ἤθελα ν' ἀρχινίσω
 νὰ τὴ φκαιρέσω, μ' ἀληθῶς πρίχου τσι γεματίσω, 90

ἤβγαλες γέρο δαίμονα μόνο μὲ τσι φωνές σου
 σύναυγα καὶ ὀλονήστικος νὰ τρέχω τσι δουλειές σου'
 κ' εἶντα θαρρεῖς νὰ 'σα πολλές; μιὰ πρατικιὰ στὴ ψῆ μου
 κρινῶ νὰ μὴν ἐφτάνασι, καὶ ἀδυνατὰ πονεῖ μου,
 καὶ ἀπού τὴ βιάσι μου ἤρριξα τὸ χέρι μου, καὶ πιάνω 95
 τὸ χοιρομεροκόκκαλο τοῦτο, καὶ εὐθὺς τὸ βάνω
 μέσα στὴ μπουζουνάρα μου κ' ἤθελα ν' ἀρχινίσω
 τὸ κράς, ὀπόχει ἀπάνω του, σὰ σκύλλος νὰ τὸ γλύψω,
 καὶ σὺ μὲ δίχως ντέσκριτσο καὶ μ' ἀσπλαχνιὰ μεγάλη 100
 μὲ τσι ἀθιβολαρίνες σου θὰ μὲ ξηλώσης πάλι,
 καὶ στέκομαι νὰ λιγωθῶ.

ΛΟΥΡΑΣ

Μωρὲ σὺ κακομοίρη, γροῖκα μου νὰ σοῦ δηγηθῶ.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Ἔδε καραβοκύρι τὸν ἤκανες στὸ πέλαγος, ἄξος 'σουνε,
 νὰ ζήσης,
 τὸ τσοῦρμα 'ς ἓνα κάτεργο χοντρὸ νὰ ξετρουμίσης'
 ἐγὼ 'λεγα καὶ γύρεφες, ἀπού 'σαι γεροντάκι, 105
 πρὶ δώσης ὄξω τοῦ σπιτιοῦ νὰ πιάσης κουλλουράκι
 κ' ἓνα ποτήρι μὲ ρακὴ γῆ μὲ κρασι μωσκᾶτο
 γλυκὺ νὰ πιῆς, καὶ σὺ, λωλέ, γδυμνὸς καὶ ξεζωνᾶτος
 ἤδωκες ὄξω τοῦ σπιτιοῦ, σὰ νὰ 'σουν ἀφορμάρις,
 καὶ χίλια μύρια τσάτσαλα καὶ σάλια ροζονάρις. 110

ΛΟΥΡΑΣ

Πολλὰ μὸυ 'ποδιαντράπηκες καὶ βλέπεσαι, καημένε,
 ἄνοστε, ἀδούλη καὶ φαγᾶ καὶ χοῖρε βρομεσμένε,
 μηδὲ σοῦ δώσω τσι ξυλιές κείνες, πὺ σοῦ τοκάρου,
 καὶ τὸ πετσί σου γνάψω το, σὰ νὰ 'τονε γαιδάρου.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Ἀφέντη μου, συμπάθησ' μου, κ' ἡ πείνά μου νὰ ζήσω, 115
 στὸ μὸδο τοῦτο μὲ 'καμε ἄπρεπα νὰ μιλήσω,
 μὰ ἀλήθεια 'δὲ εἶντα θὲς γενεῖ, στὸ σπίτι νὰ στραφοῦμε,
 γιὰτὶ πεινῶ, ζαλιζομαι, καὶ δὲ κατέχω ποῦ 'μαι.

ΛΟΥΡΑΣ

'Ἄς τηνε τὴ ἀθιβολὴ τούτη, καὶ σίμωσέ μου,
 καὶ κεῖνο, ποῦ σοῦ θέλω 'πεῖ καλὰ κατάλαβέ μου. 120

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Σιμά σου 'μαι καὶ μίλησε, μ' ἀλήθεια δὲ κατέχω
 εἶντα θὲς κάμει μετὰ μέ, γιὰτὶ τὸ νοῦ δὲν ἔχω
 σωστὸν ἀπὸ τὴν πείνά μου, καὶ ἄ μὲ 'θελες ἀφήσει
 τσι μακαροῦνες νὰ χαφτῶ, ὅ,τι 'θελες μιλήσει 125
 ὅλα σοῦ τάσσω τὰ 'βανα μέσα στὸν ὀμυαλό μου,
 μὰ πάλι λέγε μου ὅ,τι θὲς, καὶ ὅ,τι 'ναι μπορετό μου
 θέλω πασκίσει νὰ γενῆ.

ΛΟΥΡΑΣ

Γροίκα, τὴ δούλεψί σου
 θέλω σὲ τοῦτο σήμερο, καὶ ἀνὲ βαστάρη ἢ ψή σου
 νὰ ξετελέψης τὴ δουλειά, χαρὰ 'ς ἐσέ, Μποζίκη,
 γιὰτὶ σοῦ τάσσω ἀνισωστάς καὶ βγοῦμενε μὲ νίκη, 130
 ὀξώτου ἀπὸ ταχιά κι ἀργὰ θὲς τρώγει νὰ χορταίνης,
 κι ὡς νοικοκύρις σπίτι μου νὰ μπαίνης καὶ νὰ βγαίνης,
 σοῦ τάσσω καὶ μιὰν ἀλλαξὰ ροῦχα τῆς ὄρεξίς σου.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Ἀφέντη μου, κατέχεις το, πὼς πάντα δουλευτής σου
 ἡμου πιστὸς καὶ θέλω 'σται, καὶ κάμε νὰ γροικήσω 135
 τὸ πεθυμᾶς, γιὰτὶ θὲς δεῖ μὲ πόθο μου περισσο

μὲ προθυμιά καὶ μ' ὄρεξι πὼς πηαίνω, ὅπου μὲ πέψης,
 ἀμὲ ὅ,τι μοῦ 'ταξες καὶ σὺ κάμε νὰ τὰ στεργέψης.

ΛΟΥΡΑΣ

Γροίκησε τώρα τὸ λοιπό, καὶ ἄς τα τὰ σάλια αὐτάνα· 140
 γνωρίζεις τὴ κερά Μηλιὰ τὴ χήρα τοῦ Φουντάνα;
 ἀπού 'ναι πρὸς τὴ γειτονιά τοῦ Σὰ Σαλιβαδῶρο,
 ἀπάνω καθὼς πηαίνομε εἰς τοῦ Γουβερναδόρο,
 ἀνάντια μέσα στὸ στενὸ εἰς τὸ Κερατοχῶρι;

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Γνωρίζω τση, καὶ ποῦρι δὰ δὲν εἶμαι ἀπού τὰ ὄρη· 145
 μὰ νὰ τὴ δῶ δὲ δύνομαι, γιὰτὶ 'ναι μιά, ὡς λέσι,
 μίξερη σκύλλα κι ἀκριβή, ὅπου γιὰ νὰ μὴ χέση, δὲ τρώγει.

ΛΟΥΡΑΣ

Γροίκα, μιὰ φορὰ τὴν ἤπιασε ἕνας πόνος.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Καὶ πὼς δὲν τὴ συμάζωξε τότε ὁ κακὸς ὁ χρόνος;

ΛΟΥΡΑΣ

'Οπίσω στὸ ζερβὸ νεφρό, κ' ἤρχεντο στὸ βυζί τσι 150
 μὲ φόβο καὶ μὲ κίντυνο νὰ πάρη τὴ ζωὴ τσι.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

'Ἄς εἶχεν πάει στ' ἀνάθεμα, γιὰτὶ νὰ ζῆ κριμά 'ναι,
 μερμηγγοι δυὸ δὲ βρίσκουσι στὸ σπίτι τσι νὰ φάνε.

ΛΟΥΡΑΣ

'Ἠχραξεν ἕνα δυὸ γιαιτρούς, μὰ τοῦτοι τὸ κακὸ τσι
 δὲν ἐγνωρίσασι καλὰ.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Ὅγοῦι στὸ ριζικό τσι.

ΛΟΥΡΑΣ

Γιατὶ δὲν ἦσα πράτικοι, καθὼς ἡ τέχνη θέλει, 155
 μηδὲ στουδιάρια Γαληνὸ μηδὲ καὶ Ἀριστοτέλη,
 Ἀντρόμαχο, Ἐσκουλάπιο, Ἀβιένα, Μιτριδάτη,
 Διοσχορίδη τὸ θαυμαστὸ καὶ τὸ σοφὸ Ἴπποκράτη,
 πέμπει καὶ μῆνυσε καὶ μὲ νὰ τήνε βιζιτάρω, 160
 καὶ τὸ κακό τσι τὸ πολὺ κι ἄμετρο νὰ κουράρω.
 Ἐγὼ, ποὺ ξεύρεις πὼς γιατρὸς ἄλλος καλύτερός μου
 τῆ σήμερο δὲ βρίσκεται, καὶ τοῦτοι οἱ ἄλλοι ὀμπρός μου
 δὲ ξεύρουσι εἴντα γίνονται, πάραυτας πενετράρω
 μὲ τὴν πολλὴ σιέντσια, ὀποὺ ἐσερτσιτάρω,
 καὶ τοῦ κακοῦ τὴν ἀφορμὴ βρίσκω ἀπὸ ποῦ κινᾶται, 165
 καὶ τὸ ρεμέδιον του ζιμιὸ πὼς θεὸ νὰ κυβερνᾶται.
 πάραυτας βάνω ἔς ὀρδιναί, κ' ἓνα ζεστὸ γλυστήρι
 τσι βάνω κάτω νὰ μπορῆ τὸν πόνο νὰ τσι σύρη,
 κι' ἀπόκεις κάνω κ' ἔρχεται χαρτὶ καὶ καλαμάρι, 170
 καὶ μιὰ ρετσέτα τσι ἕκαμα γιαμιὰ νὰ πὰ τσι πάρη
 τιλιόλαδο, δαφνόλαδο, οὐγγουέντο καὶ σαντάλι,*
 ἐκεῖ ἀπὸ κάτω, ἀποὺ γροικᾶ τὸν πόνο, νὰ τὸ βάλῃ.**

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Δὲν εἶδασι τὰ μάτια μου ἀκόμη ἔτοιο βουβάλι.

ΛΟΥΡΑΣ

Μποζίκη, εἴντα ἴπες;

* Ἄντι τοῦ ἐκεῖ κάτω εἶχε γραφῆ ἀρχικῶς ἀπάνω ἐκεῖ (apano echi).

** 171-173, ἀντι διστίχου ἔχομεν τρίστιχον σαντάλι, βάλῃ, βουβάλι.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Λέγω πὼς ἡ τέχνη σου εἶναι μίρα
 πὼς πιδεξεύγεσαι καλὰ καὶ βάνεις τὰ γλυστήρια, 175
 μὰ κάμε τὴν ἀθιβολὴ γοργὸ νὰ ξετελεψῆς,
 νὰ δῶ πάλι ποῦ βούλεσαι καὶ θέλεις νὰ μὲ πέψῃς,
 καὶ δὲ μπορῶ νὰ στέκωμαι ἀποὺ τὴν πείνα πλιό μου.

ΛΟΥΡΑΣ

Τὸ πράμα πὼς ἐπέρασε δὲν εἶναι μπορετό μου
 ἔτσι ἀφὰ νὰ σοῦ τὸ πῶ νὰ τὸ χαρδουβαλήσω, 180
 κ' ἔχε λιγάκι ἀπομονή, μὴ κάμῃς νὰ μανίσω,
 καὶ ὄντε θὰ κάμῃς μιὰ δουλειά, χρεια ἴναι νὰ καπίρῃς
 τὰ πράματα πὼς πάσι ὀμπρός, σωστὰ ἂ θὰ σερβίρῃς.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Πέ μου τὸ δὰ τὸ λοιπονίς.

ΛΟΥΡΑΣ

Θέλοντας νὰ μισσέψω
 τσι ἄλλες μου κοῦρες τσι πολλὲς νὰ πάγω νὰ γυρέψω, 185
 τῆ θυγατέρα τσι ἤκραξε τῆ κερά Πετρονέλλα,
 καὶ τὰ κλειδιά τσι τσι ἴδωκε, καὶ ἀνοίγει μιὰ κασέλλα,
 καὶ ἓνα τσικίνι ἤβγαλε χρουσό, καὶ δίδει μού το,
 καὶ μοναχὴ τσι ἐσίμωσε, στὸ χέρι βάνει μού το· 190
 καὶ ὡς ἤγγιξε τὸ χέρι τσι μὲ τὸ δικό μου ἀντάμι,
 μοῦ φανίστη ἓνα καμπανὸ μέσα ἢ καρδιά νὰ κάμη.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Τώρα ἀρχινίζω νὰ γροικῶ, ποῦ ἔχει νὰ ξετελειώση
 ἐτούτη ἡ ἀθιβολὴ καὶ ἡ ἀφορμάγρα ἡ τόση·
 ἓνα τσικίνι τοῦ ἴδωκε καυκοῦ κοιλιὰ μὴ σπάσης, 195

ἔτσι νὰ ζῆς βαριεόμοιρε, νὰ σώσης νὰ πασκάσης.
 Ἄνὲ καὶ κράζουν τὸ ποθὲς αἷμα νὰ πὰ νὰ πάρη,
 ἀποὺ τρεὶ χίλιες μιὰ φορὰ μιὰ λίτρα καὶ μαγάρι
 νὰ βάλουν εἰς τὸ χέριν του, κ' ἔδ᾿ αὖ χρουσοῦ ταικίνοι
 τοῦ ἴδωκεν ἡ κερά Μηλιά, ποῦ κλαίγει τὸ κατρίνι.

ΛΟΥΡΑΣ

Μποζίκη, εἶντα παραμιλεῖς;

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Στέκομαι καὶ λογιάζω 200
 καὶ τρεὶ Μηλιάς τὴν πλερωμὴ ἀκούγω καὶ θαμάζω.

ΛΟΥΡΑΣ

Ἡ ἔγνοια τρεὶ τὴν ἔσφιγγε, καὶ οἱ πόνοι τρεὶ οἱ μεγάλοι
 καὶ τρεὶ ζωῆς τὸ κίντυνο τ' ἀμέτρητό τρεὶ πάλι,
 Ὡσὰν ἐμίσησα ἀπὸ κεῖ, πάγω ζιμιὸ γυρεύγω 205
 κι ὅλες μου τρεὶ ἄλλες βίζιτες, ἀπόχα, ξετελεύγω
 κι ἀπείς στὸ σπίτιν ἤσωσα, μὲ δίχως ἄργιτα ἄλλη
 ἐμπαίνω στὸ σπουδιέτο μου μὲ προθυμιὰ μεγάλη,
 καὶ ὅλα τὰ λίμπρα μου ἤπιασα νὰ τὰ φυλλολοήσω,
 τὸν πόνο τρεὶ κερά Μηλιάς νὰ δῶ νὰ κυβερνήσω 210
 φυλλολογώντας τὰ χαρτιὰ τὰ κάλλη ἀναστοροῦμαι
 τρεὶ Πετρονέλλας τρεὶ ὁμορφης, κι ἀρχίζω νὰ θυμοῦμαι
 τὴν ὥραν, ὅπου πρόβαλε τούτη ἡ χρουσὴ κοπέλλα,
 καὶ πῶς ἐπιάσε τὰ κλειδιὰ κ' ἦνοιξε τὴ κασέλλα,
 πῶς τὸ τσικίνιν ἔβγαλε, πῶς ἔς τούτη μου τὴ χέρα 215
 τό ἴβαλεν ἡ πλουμοῦσά μου κι ἄσπρη μου περιστέρα,
 τὸ ζάλο τρεὶ, τὸ νάτο τρεὶ κι ὅλες τρεὶ χάρες τρεὶ ἄλλες,
 ὅπου ἔχει ἐκεῖνο τὸ κορμὶ τόσα πολλὰ μεγάλες
 τὸ φυλλολόημα ἤφηκα, καὶ τὸ ζιμιὸν ἀρχίζω

στὸ νοῦ τὰ παινιμένα τρεὶ κάλλη νὰ σγουραφίζω,
 κι ὄλος ἐμεταστάθηκα καὶ ἴπομεινα σὰ ξύλο, 220
 καὶ δὲν ἐμπόρου στὸ χαρτί πλιὸ νὰ γυρίσω φύλλο.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Χύσου, διάολε, πάρε τονε, καὶ δὲ μπορὰ φουκροῦμαι
 σήμερο τρεὶ ἀνοστάγρες του· ἀφέντη, μέσα ἄς μποῦμε
 στὸ σπίτι νὰ δακασάωμε τίβητας, κ' ἐκεῖ πάλι 225
 τοῦτο τὸ πρᾶμα πῶς περνᾷ θὲς ξαναναθιβάλει.

ΛΟΥΡΑΣ

Γροίκα, μωρὲ βαρόμοιρε, ἂ θέλῃς νὰ χορτάσης
 ὄροσά καὶ γλύκα ἀμέτρητη καὶ πλιὸ νὰ μὴ πεινάσης.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Εἶντα λωλάγρες σοῦ γροικῶ καὶ λές, ἀφέντη Λούρα,
 πῶς παίρνουσι τὰ λόγια σου τρεὶ πείνας τὴ μουρμούρα 230
 ἂν εἶχεν εἶσται ἀληθινὰ, τούτη ἡ κοιλιὰ ἡ καημένη
 μὲ τὰ πολλὰ σου φαφλατὰ ὡς τώρα ἦτο σπασμένη.

ΛΟΥΡΑΣ

Τὰ λόγια κ' οἱ ἀθιβολὲς περιττοπλιὰς τοῦ πόθου
 ὅλες τρεὶ πείνες παίρνουσι καὶ ὅσοι τὴ γλύκα γνῶθου
 τρεὶ ἀγάπης, μὴδὲ πίνουσι, οὐδὲ τρώσι, οὐδὲ κοιμοῦνται,
 μὰ μετὰ κείνη θρέφονται, καὶ πλιὸ ἄλλο δὲ θυμοῦνται. 235

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Ἐτοῦτο θεὸ νὰ κάνουσι τοῦ κόσμου οἱ ἀγογιάρου,
 μὰ μένα λόγια νόστιμα μὴδὲ ὁμορφα μαγάρι
 ἄς εἶν τὰ πλιὰ γλυκώτερα δὲ θρέφου τὴ κοιλιὰ μου,
 μὴδὲ χορταίνουν τὴ ποτέ, μὰ διώχνου τὴν ὑγεία μου,

καὶ σκόλασέ τα γλήγορα τίβεταις νὰ γυρέψω 240
νὰ τὴ γεμίσω, ἀνισωστάς καὶ θές νὰ σοῦ δουλέψω.

ΛΟΥΡΑΣ

Ψιλλὴ τρομάρα μου ἴδωκε, κ' εἰς τὸ κρεβάτι σῶνω,
μήπως καὶ μὲ τὸν ὕπνο μου τὸ λογισμὸν αὐτόνο
διώξω, μὰ κόπιασα εὐκαιρα, γιατί στα σωθικά μου
ἐρρίζωσε γιαμιὰ γιαμιὰ, καὶ πιάσε τὴ καρδιά μου, 245
μιὰν ὥρα δὲν ἐμπόρεσα τὴ νύκτα νὰ καμνύσω
τὰ μάτια μου νὰ κοιμηθῶ, ἀμὲ ἤλεγα, νὰ ζήσω,
ἢ ζάλη, ἀπὸ μὲ πλάκωσε κ' οἱ λογισμοί μου οἱ τόσοί
τὸ πῶς μὲ ξετρουμίζουσιν ὥστε νὰ ξημερώση
ἀνάπαψι μηδὲ κιαμιὰ νὰ πάρω δὲν ἐμπόρου, 250
μὰ γύριζα δεξὰ ζερβὰ καὶ στρέφουμου καὶ θάρω
στὸ παραθύρι μου συχινὰ μὲ πεθυμιὰ μεγάλη
πότες τσι μέρας τ' ἄξο φῶς στὴν τρυπα νὰ προβάλη,
καὶ ὡς εἶδα καὶ λαμπίρισην ὡσὰ ζεματισμένους
σηκώνομαι καὶ ντύνομαι μεσοξετρουμισμένος· 255
στὸ σπίτι τσι Μηλιάς φτάνω γιὰ νὰ ρωτήξω
τὴ νύκτα πῶς ἐπέρασε νὰ δῶ καὶ νὰ γροικῆσω,
'ς τοῦτο καλό μου ριζικὸ προβαίνει ἢ Πετρονέλλα,
καὶ ὅ,τι ὥρα ἐστράφη κ' εἶδέ με τήνε θωρῶ κ' ἐγέλα,
καὶ μὲ τὸ γέλιο λέγει μου, Πέρασε ἢ ἀφεντιά σου 260
κ' ἢ μάνα μου λιγοφυχᾶ νὰ ἔχη τὴν ἐμιλιά σου.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Κρίνω πολλὰ παράξενη τσι φάνη ἢ φορεσά σου
καὶ γέλασε θωρῶντάς τα αὐτὰ τ' ἀνάστολά σου
ροῦχα καὶ τὴ μπερέττα σου καὶ μαῆλλιος τοῦ κολλάρου,
ἀπὸ σοῦ φαίνεται χορδὴ πῶς ἔναι ἴλους γαιδιάρου. 265

ΛΟΥΡΑΣ

Μποζίκη, βλέπε πῶς μιλεῖς.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Νὰ ζήσης, Ἄμιρᾶ μου,
σπούδαξε τὴν ἀθιβολή, καὶ μέσα τ' ἄντερά μου
γροικῶ καὶ λεμεντάρουνται, γιατί ἄνεμο γεμάτα
εὐρίσκουνται ἀπὸ τὴν αὐγὴ γροικῶντας τὰ μαντᾶτα.

ΛΟΥΡΑΣ

Ἄδιάκριτε καὶ ἀδιάντροπε, λωλὲ καὶ ξεπεσμένε, 270
δὲν ντρέπεσαι κακόμοιρε.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Ἄς ἔναι, ἀφέντη, ἄς ἔναι,
μὰ ποῦρι τίβεταις κακὸ δὲν ἔκαμα περίσσο,
γιατί μοῦ φανίστη πολλές βολὲς νὰ σοῦ γροικῆσω
τὸ πῶς φελᾶ τὸν ἄθρωπο ἢ σμπουρατζιὸ τοῦ κώλου,
καὶ τὴν ὑγειὰ πῶς τοῦ κορμιοῦ δίδει ὄλονοῦ καθόλου. 275

ΛΟΥΡΑΣ

Ἀλήθεια, μὰ θὰ σύρνεσαι σὲ μιὰ μερὰ, καημένε,
σὰν ἔρθη αὐτὴ ἢ σμπουρατζιό, ζῶ καχοδιαταμένε.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Σὲ τοῦτο μονάχα ἤσφαλα, καὶ ἄς εἶ συμπαθισμένο,
μὰ ἄς ἔρθωμε στὰ πρῶτά μας.

ΛΟΥΡΑΣ

Καθὼς σοῦ συντυχάνω,
ὅλες τσι κοῦρές μου ἤφηκα, μόνο πουρνὸ καὶ βράδυ 280
εἰς τσι Μηλιάς τὴν κατοικιὰ βρίσκουμου πάντα ἀράδι,

καὶ ἐμπαίνοντας σὲ ἀθιβολὲς τσι λέγω μιὰν ἡμέρα,
 γιάντα τὴ πλουμισμένη τσι κι ὁμορφὴ θυγατέρα
 ἀκόμη ὡς τὴ σήμερο δὲν ἔχει παντρεμένη,
 μ' ὄλον ὀπού 'ναι δότομη γυναῖκα καμωμένη' 285
 λέγει μου πὼς πρωτύτερα ποτὲ δὲν εἶχε γνώμη
 ὀγια πολλῶ λογιῶ ἀφορμὲς νὰ τὴ παντρέψῃ ἀκόμη,
 [μὰ βλέ]ποντας τὴν ἀρρωστιά, ἀπού 'θελε περάσει
 τὴν ἄμετρη, ἀπού τὴ ζωὴ ἐκιντύνεφε νὰ χάσῃ, 290
 ἐλόγιασε, ὡσὰ σηκωθῆ καὶ γιάνη, νὰ γυρέψῃ
 νὰ βρῆ γαμπρὸ ἀρεσκούμενον αὐτήνη νὰ παντρέψῃ'
 ἐγὼ τσι λέγω ἀνισωστὰς καὶ θὰ τὴ δώσῃ ἐμένα,
 πὼς θέλει πηαίνει, ὡς πεθυμᾶ, καλὰ εὐκαριστημένα.
 Λέγει μου, εἰς τοῦτο ποὺ μοῦ λὲς δὲ θέλω καὶ λογιᾶσει, 295
 μὰ πὼς, σὰ πρέπει, δὲ μπορεῖ ποτὲ νὰ μ' ἀποσάσῃ'
 ἐγὼ κοντενταρίστηκα ὡς εἶναι νὰ τὴ πάρω,
 κ' ἔτσι ἀποστότες ὡς ἐδὰ τὸ πάσχω καὶ τρατάρω.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Χαίρου, καημένη μου κοιλιά, καὶ χέσε τὰ φασούλια,
 γιατί θὰ σὲ γεμίσω ἐδὰ ἄλλο παρὰ τσιμουλλία.

ΛΟΥΡΑΣ

Μποζίκη, γροϊκήσέ μου ἐδὰ, τί χρειάζομαι ἀπὸ σένα. 300

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Ὅριζε ἀφέντη μου, ὀριζε τὸ θέλεις ἀπὸ μένα.

ΛΟΥΡΑΣ

Γνωρίζεις τὴ κερά Πετροῦ ἐκεῖνη τὴ ξοξίνα,*
 ποὺ τὴ παρανομιάζουσι καὶ λέν τὴνε ντροντίνα;

*Ὁ στίχος εἶχε γραφῆ ἀρχικῶς οὕτως,
 γνωρίζεις τὴ φαμέγια ἐκεῖνη τὴν Λγουστίνια

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Γνωρίζω τὴ πολλὰ καλὰ ἔδε Ρουφιάννα, ἀπού 'ναι,
 χίλιοι δαιμόνοι τσι ἀκλουθοῦ, κ' ὀπίσω τὴ κρατοῦνε. 305

ΛΟΥΡΑΣ

Ἄμε τὸ γληγορότερο καὶ κάμε νὰ τὴν εὔρησ,
 καὶ πέ τσι νᾶρθῃ σπῖτι μου, πὼς τὴνε θέλω ξεύρεις,*
 τὸ σπῖτι τσι ποὺ βρίσκεται λογιᾶζω νὰ κατέχῃς.

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Ναῖσκε, κατέχω τὸ καλὰ, κ' ἔγνοια καμιὰ μὴν ἔχῃς.

ΛΟΥΡΑΣ

Ἄμε λοιπὸ καὶ γλήγορα πέ τσι νὰ μὴν ἀργήσῃ 310
 νᾶρθῃ, γιατί τὴ βιάζομαι ὀγια νὰ μοῦ βοηθήσῃ
 στὴ χρεία τούτη, ποὺ καλὰ ξεύρεις πὼς ἔχω πλήσα,
 ἀπ' ἄλλη δὲ μὲ πλάκωσε ὡσὰν ἐτούτη γνήσα'
 ἄμε λοιπό, στὸ Δερματᾶ ('ς) τσι μύλους ἀποπίσω
 στέκει, καὶ ἄς ἔρθῃ ὀγλήγορα, γιατί θὰ τσι μιλήσω. 315

ΜΠΟΖΙΚΗΣ

Πάγω λοιπό, μὰ τρέμουσι τ' ἀτζά μου ἀπού τὴν πεῖνα
 νὰ πὰ γυρεύω μιὰ Γελλοῦ, ρουφιάννα, μιὰ ξοξίνα'
 ἀνάθεμα τὴ μοῖρά σου, γέρο ξελωλαμένη,
 ποὺ νὰ σαλέψῃς δὲ μπορεῖς, λωλὲ ξετρομισμένη,
 καὶ παντρεῖα κακόμοιρε, ἐδὰ στὰ γερατεῖα σου
 γυρεύεις, γιὰ νὰ κουκλωθῆς ντροπὲς στὰ μάγουλά σου'
 μ' ἀπομονὴ τυχαίνει σου νὰ 'χῃς κοιλιὰ καημένη,

* Ἄντι τούτου ὑπῆρχεν ἄλλος στίχος διαγραφείς, ὁ ἐξῆς, μὲ διχωστὰς
 παραθεσμῖα στὸ σπῖτι νὰ τὴ φέρῃς.

νὰ πὰ γυρεύγης μιὰν πορδοῦ γιὰ γρὰ ξεκλωμένη,
 καὶ νὰ λιμάσσης, δολιερή, μὰ ξεῦρε σὰ γυρίσω,
 τῇ λεκανίδα, ἀπού 'φηκα, θεὸ νὰ τήνε ξαγλήσω 325
 μὲ μακαροῦνες τρυφερές, κιαμιὰ νὰ μὴν ἀφήσω,
 μ' ἀπόκτι καὶ λουκάνικο καλὰ νὰ σὲ γεμίσω,
 κ' ἔχε λοιπὸν ἀπομονή, κοιλιὰ μου πρικαμένη
 κ' ἐγὼ σοῦ τάσσω σήμερο νὰ μείνης γεμισμένη.

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΦΟΡΤΟΥΝΑΤΟΣ, ΔΑΣΚΑΛΟΣ.

ὦ, πόσο πόνο σήμερο γροικῶ μέσ' στὴ καρδιά μου, 330
 κ' ἔχει τὸ νοῦ διασκορπίσει κι ὅλα τὰ λογικά μου,
 κ' ἢ γι ἀφορμὴ ποῦ τυραννᾷ τὸ δόλιο τὸ κορμί μου,
 κι ὅπου λογιάζει βάσανα νὰ δώση στὴ ζωὴ μου,
 δὲ ξεύρω νὰ τὸ δηγηθῶ, γιατί καλὰ κατέχω,
 πὼς μὴδ' ἑνὸς 'ς ἐτούτη μας τῇ χώρα νὰ μὴν ἔχω 335
 καὶ νὰ μὴν ἦκαμα ποτὲ κακό, κ' εἰς τοῦτο βάνω
 ὄρο καὶ μάρτυρα τὸ Ζεῦ ποῦ ('ς) τεῖ οὐρανοὺς ἀπάνω*
 βρίσκεται ἢ γ ἐπαρχία του, κ' ἐκεῖ 'ναι ἡ κατοικία του,
 κι ὅλοι οἱ γι ἀθρῶποι εἴμεστα σὰ χέρια τὰ δικά του
 ἔτσι τότε παρακαλῶ νὰ κάμη δίκια κρίσι 340
 'ς τοῦτο τὸ κόσμο σήμερο κ' ἐμένα νὰ βοηθήση,
 γιατί ἀποῦσταν εὐρέθηκα 'ς τοῦτο τὸν τόπο ξένος

* ('ς) τεῖ οὐρανοὺς. Πρὸ τοῦ ἄρθρου τεῖ (ci) συνειθίζει καὶ ὁ Φώσκολος καὶ οἱ ἄλλοι γραφεῖς τῶν Κρητικῶν κειμένων νὰ μὴ γράφωσι τὴν πρόθεσιν 'ς (= εἰς) μολονότι τὴν ζητεῖ ἡ ἔννοια· διὰ τοῦτο προστίθεται ἐντὸς παρανεθέσεως ('ς).

στ' ἀφέντη μου τῇ δούλεφι παντὰ 'μου προκομμένος,
 κ' εἰς ὅ,τι μοῦ 'θελεν εἰπεῖ πάντα στὸ θέλημάν του 345
 εὐρίσκουμου μὲ προθυμιὰ εἰς τὰ προστάγματά του,
 μὰ τώρα βλέπω πὼς κακὰ μαντᾶτα ἐθέλου 'ποῦσι
 τ' ἀφέντη μου γιὰ λόγου μου, καὶ δὲ μπορὰ μὲ δοῦσι
 τὰ μάτια ἔτσι σπλαχνικὰ 'ς καθὼς μὲ συντηροῦσα
 τὸν περαζόμενο καιρὸ μ' ἀγάπη μὲ θωροῦσα.
 Ποιὸς νὰ 'δωκε τοῦ ἀφέντη μου τόσα κακὰ μαντᾶτα 350
 γιὰ λόγου μου, τὸ πὼς κρατῶ κακὴ κι ἄσκημη στράτα,
 τὸ πὼς γυρίζω ὀληνυκτίς, Ρουφιάνες πὼς γυρεύγω,
 καὶ χίλιες ἄλλες μαριολιές καὶ τὸ σχολειὸ ξωφεύγω,
 μὰ δὲν πιστεύγω ἄλλος κιανεὶς νὰ μὲ 'χε μαντατέφει 355
 ὀξώτου μόνο ὁ δάσκαλος, γιατί μὲ εἶχε γυρέφει
 πάλι τοῦ θελημάτου του σὰ στὴν ἀρχὴ νὰ μ' ἔχη
 ἀπού μὲ σαμινάρισε στὸ μῦθο, ἀπού κατέχει,
 κ' ἐγὼ τέτοια θελήματα δὲ θὰ τοῦ κάμω πλιό μου
 γιὰ τοῦτο κρίνω νὰ 'ναι αὐτὸς καὶ ὅχι ἄλλος στὸ θεό μου
 μὰ ἔντονε 'δῶ ποῦ πρόβαλε καὶ θὰ συρθῶ στὴ ψῆ μου 360
 σὲ μιὰ μερὰ νὰ φρουκαστῶ, ἂ πῆ τὴν ἀθιβολὴ μου

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Cum aliquem tu moneas nec se velit moneri.
 ceptis nolis desistere fidus si vis haberi,
 λέγει ὁ Κατόνες ὁ σοφὸς καὶ κιᾶλλοι διδασκάλοι,
 ἐτούτον ἀπρομπάρουσι μὲ φρόνεφι μεγάλη 365
 γιατί ἄθρωπον ἀπ' ἀγαπᾶς, ὄντε θωρεῖς κι ὀδεύγει,
 e in qualche precipicio νὰ πέση κινδυνεύγει,
 δὲ θὰ σχολάζης, μὰ συχνιὰ necesse est amonirlo,
 e del sopravvenente mal quinci avvertirlo.
 et ideo λοιπὸ καὶ 'γὼ col mio Fortunato 370
 scolaro amantissimo et mihi nimis grato.